

Aan: College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Valkenburg aan de Geul

Valkenburg aan de Geul, 10 september 2020

Betreft: Armoedebeleidsplan gemeente Valkenburg aan de Geul 2021-2024

Geacht college,

Op 3 september 2020 ontving de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) van U het Armoedebeleidsplan gemeente Valkenburg a/d Geul 2021-2024. Bijgevoegd was het verzoek om een reactie te geven vóór 11 september. Deze zou dan nog kunnen worden toegevoegd aan de stukken voor de Commissievergadering van 14 september a.s.

Met deze brief geven wij onze reactie.

1. Algemene opmerkingen

In het algemeen is het een goed, gedegen rapport. Er zijn veel bijzonderheden over armoede en het voorgenomen beleid vermeld. Het is goed leesbaar en overzichtelijk uitgewerkt.

Het vermelden van de vele oorzaken van armoede getuigt van goed inzicht in wat er speelt. Het beleid bevat een uitgebreide opsomming van te nemen maatregelen; vaak worden die echter niet erg concreet.

Hoewel wordt vastgesteld dat armoede vele disciplines raakt ontbreekt een integrale aanpak. (Van het principe van één gezin met één regisseur is nergens sprake)

De echte beleidsmaatregelen bevinden zich vaak in de fase van voornemens. “We gaan dat onderzoeken”.

Een aantal maatregelen zijn gebaseerd op aannames en dat betekent een mogelijke bedreiging voor het realiseren van de doelstellingen.

Wie de concrete cijfers leest van de aantallen mensen moet in de kleine lettertjes lezen dat deze aantallen zijn gebaseerd op schattingen.

Daarbij blijven voor de ASD open vragen:

Hoe komt men aan deze data?

Hoe is de groep gedefinieerd waarop de cijfers zijn gebaseerd? (Als dat bv alleen bekende uitkeringsgerechtigden zijn wordt er beleid gevoerd op vertekende cijfers)

Wat betreft de aannames ten aanzien van inkomen:

In alle berekeningen in het rapport worden de bedragen van de landelijke regelingen gezien als ware het inkomen.

De toeslagen zijn allemaal **inkomensafhankelijke** regelingen en kunnen niet gezien worden als structureel inkomen. Immers bij stijgend inkomen (uit werk of uitkering) daalt het bedrag van de regeling.

Overigens erkent de gemeente dat laatste ook in haar beleid. (11.2 van de beleidsnota)

Het rapport geeft aan dat het overgrote deel van de regelingen in het beleid door landelijke regelingen wordt gedekt.

In de bijgevoegde tabellen is dit goed te zien.

Investerings in concrete hulp bij aanvraag van landelijke regelingen is zeker de moeite van het overwegen waard.

Feitelijk worden burgers tekortgedaan als zij hun rechten in landelijke regelingen mislopen.

2. Opmerkingen bij de pijlers

De “pijlers” zijn goed gekozen, het zijn belangrijke aandachtspunten die voortvloeien uit de visie. In hoofdstuk 5 worden zij verder uitgewerkt. Een gelijke opbouw rondom de verschillende thema’s bevordert de leesbaarheid en de duidelijkheid. Hoofdstuk 4 sluit af met een opsomming van de pijlers Een ander belangrijk aandachtspunt is het stimuleren van burgers om hun eigen kracht maximaal te benutten. Dit punt is wel genoemd in de visie, maar er is geen “pijler “van gemaakt, en is daarom ook niet verder uitgewerkt in het beleid.

Dat vindt de ASD jammer, omdat dat aandachtspunt in zeer veel (vooral nieuwe) regelingen en wetten een belangrijk vertrekpunt is. Het is zeer algemeen beleid geworden bij de overheid om eerst de burger zelf te laten denken over wat hij /zij zelf nodig heeft en wat hij/zij daarvan zelf kan regelen. Deze manier van denken en handelen zou ook bij oplossingen van armoede- problemen gevolgd mogen worden.

Het is te prijzen dat aandacht voor goede communicatie van groot belang wordt geacht. In dit verband wordt uitdrukkelijk de vinger gelegd op de communicatie met laaggeletterde burgers. De ASD gaat er van uit dat de zorg voor armoede bij laaggeletterden wordt behartigd doorsamenwerking tussen de disciplines die voor beide onderwerpen actief zijn.

Preventie en vroegsignalering

Het onderwerp “cursussen en trainingen” past uitstekend in het kader van preventief werken waar mogelijk. Het lijkt echter pas actief te worden als er voldoende aanbod is. Is het mogelijk dat samenwerking van gemeenten op dit gebied kan helpen sneller een voldoende aanbod te bereiken voor cursussen en trainingen

Preventie is (zeker op de iets langere) termijn de beste aanpak.

Dit vergt echter veel van alle partijen.

Vroegtijdige probleemerkenning bij burgers en daarbij de juiste instrumenten inzetten door de gemeente zijn hierin cruciaal.

Aandacht voor laaggeletterdheid kan zeker een preventieve werking hebben.

Vraag hierbij wel de aandacht voor stimulering van internetvaardigheden.

Zeker in gezinnen met kinderen kan de (gezins-)internetvaardigheid helpen in bv. het bereiken van landelijke regelingen.

Absoluut belangrijk is het dat burgers (gestimuleerd worden) een huishoudboekje aan te leggen.

Dat geeft overzicht en een veel directer beeld van de mogelijk en onmogelijkheden.

Op basis hiervan kan ook gemakkelijker geanticipeerd worden op tegenvallende kosten/inkomsten.

Structureel betaald werk is de beste bron om (financiële) armoede te bestrijden /voorkomen.

Het brede pakket aan re-integratiemogelijkheden ontgaat mij laat staan welke resultaten er in deze zijn.

Natuurlijk blijft er een granieten bestand van burgers die echt niet (op eigen kracht) in hun inkomen kunnen voorzien maar elke burger die aan het werk gaat (bedoeld structureel en niet meer terugvallend op bijstand) is voor alle partijen winst. Waarom wordt hier de samenwerking met partners niet opgezocht. Deze zijn er legio. Zelfs gratis.

Armoede en de ontwikkeling van kinderen.

Over armoede bij kinderen worden prijzenswaardige doelen geformuleerd. Er worden verschillende zaken ingezet om die doelen te bereiken. Naast preventieve programma's die via de school lopen wordt er gesproken over het ontwikkelen van een kindpakket, kinderen betrekken bij het vormgeven aan het armoedebeleid en het geven van voorlichting. Ook deze voornemens zijn wat ons betreft goed gekozen. Wel blijven er vragen over de uitvoerbaarheid, is daar voldoende capaciteit voor? En over de bewaking van de effecten resp. het onderhouden van de initiatieven op langere termijn. Grosso modo lijken alle plannen op dit gebied alleszins realistisch.

Het is goed om een scheiding aan te brengen tussen volwassen kinderen en minderjarigen. De aangeleverde kennis naar volwassen kinderen kan er ook toe leiden dat deze kinderen dat ook overbrengen op gezinsniveau. Het is een utopie om financiële zelfstandigheid te verwachten van kinderen die dat in hun gezinsomgeving niet hebben

Bevorderen gebruikmaking inkomensregelingen.

Het bevorderen van het gebruik van gemeentelijke inkomensregelingen bevat goede nieuwe inzichten waar voornemens aan verbonden zijn. Dat geldt de laagdrempelige aanvraagprocedures inzetten op moderne media. Bij deze onderwerpen vermoeden wij dat er een heleboel werk verzet moet worden om deze zorgvuldig uit te werken en in te voeren. De ASD vraagt zich af in hoeverre er sprake is van samenwerking met andere gemeenten en of dit de last zou kunnen verlichten.

In tegenstelling van waar het rapport van uitgaat (iedereen maakt maximaal gebruik van alle regelingen) ziet de gemeente dat dat niet het geval is.

Bevordering van gebruikmaking van gemeentelijke regeling zal mogelijk wel betekenen dat de kosten voor de gemeente oplopen (nog los van de ophogingsgrenzen van rechten)

De gemeente onderkent duidelijk dat laaggeletterden, ouderen en niet internetvaardigen erg belemmerd worden in het verkrijgen van hun rechten in zowel gemeentelijke als landelijke regelingen en dat zij een grote administratieve lastendruk ervaren.

Alle maatregelen hierin zijn goed maar zonder concrete ondersteuning blijft het voor velen een onmogelijke zaak.

Gebruik van regelingen

Bij een fluctuerend inkomen zullen ook de bedragen in alle regelingen fluctueren en dat kan voor velen onverwachte gevolgen hebben.

Het moge evident zijn dat terugbetaling van toeslagen een enorme impact heeft op iemand met een laag inkomen, zeker bij gecumuleerde terugbetaling van meerdere toeslagen kan dat flink in de papieren lopen.

In concrete begeleiding in deze voorziet het beleid niet.

Het wordt nergens als zodanig benoemd maar de invloed van gebeurtenissen in het leven (LIFE-events voor hoog geletterden) kunnen vaak ook een hele grote impact hebben op de rechten in de regelingen.

De dynamiek van alle veranderingen is vaak groter als dat mensen met een laag inkomen financieel kunnen volgen.

Corona

Natuurlijk treft corona ons allemaal en vormt een grote mate van onzekerheid.

Formeren denktank is in deze zeker zinnig.

Naar verwachting zullen gevolgen zich vertraagd manifesteren en zijn ook afhankelijk van de steun die overheid aan de coronacrisis blijft geven.

Niet zozeer het huidige aantal uitkeringsgerechtigden maar de te verwachten stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden vormt een substantieel risico voor gemeente.

Financieel kader

Bij het bespreken van de inkomensgrenzen worden voorstellen gedaan. Met name de regelingen voor de kinderen vinden wij zeer bescheiden. Juist voor de kinderen wordt in de teksten veel besproken dat andere verwachtingen schept als het om de cijfers gaat.

In dit verband merken wij op dat het beleid wordt opgesteld voor een periode van 4 jaren. Toch worden bij de voorstellen voor verbetering van de regelingen beperkingen aangelegd die gerelateerd zijn aan de actuele situatie van de financiën, dus aan de zeer korte termijn. Voor ons gevoel is er sprake van een discrepantie tussen de beleidsvoornemens in de teksten en de uitwerking in de tabellen.

De kosten voor ophoging van inkomensgrenzen in de gemeentelijke regeling zijn erg hoog. Daarop lijkt de keuze gebaseerd om daar niet toe over te gaan.

Daar komt bij dat de berekeningen zijn uitgevoerd bij een laag bereik.

Als dit bereik stijgt (promoten van gebruikmaking is immers een beleidsspeerpunt) zullen die kosten alleen maar stijgen.

Bij de overweging om over te gaan tot scenario 3 (tussenvariant) ontbreekt het aan financiële cijfers.

Voorts (en wel begrijpelijk) is dat alle scenario's exclusief uitvoeringskosten zijn.

De uitvoerende samenwerking met de gemeente Maastricht brengt wel enige budgettaire onzekerheden met zich mee.

Effectmeting en evaluatie

Een effectmeting is een prima tool om voortschrijdende inzichten in beleidsaanpassingen tot uiting te laten komen.

Met aantekening dat jaarlijkse rapportage een te lange tijdsperiode lijkt.

Hoewel (zie corona) niet alles kan worden voorzien lijkt aanpassing in beleid gedurende de looptijd niet wenselijk.

Naast periodieke effectmetingen is het van belang om afspraken op te nemen over periodieke evaluatie van de uitvoering van dit beleid.

Wij hopen met deze reactie bij te dragen aan de vaststelling van het nieuwe armoedebeleid en ook aan de kwaliteit van de uitvoering daarvan.

Met vriendelijke groeten,

Drs. G.H.F. Rutten, voorzitter ASD